

ТВОРЧИСТЬ ДМИТРА ПАВЛИЧКА В КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ. ДО 80-РІЧЧЯ ПИСЬМЕННИКА

Ігор ПАВЛІВ

ДМИТРО ПАВЛИЧКО ЯК ОСОБИСТІСТЬ І ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНИЙ ДІЯЧ

В особі Дмитра Павличка маємо видатного поета і перекладача, літературного критика, ученого і культуролога, громадського діяча, політика і дипломата.

Першоджерелом творчості, як і громадсько-політичної діяльності Д. Павличка, є те, що в його ще «...дитячому серці жила Україна». Він молився до Тараса Шевченка:

Отче наш, Тарасе всемогутній,

ати зброю і йти вчитися й служити Україні, виявився знаменним. У його руках була вже інша зброя, яку неможливо ні віддати, ні забрати – це Слово! Передбачення тих, хто свідомо пішов на смерть, збулося. «Якщо я прийняв позу радянського поета, - пише Д. Павличко у передмові до збірки «Спочатку», - то зовсім не тому, що запрагнув популярності й визнання, а тільки тому, що повірив у можливість вдихнути в комуністичну фразеологію національну ідею, з якою я народився. Я перебував під впливом шевченківського та франківського соціального струменя в нашій літературі. Я вважав своїм обов'язком боротися за українську мову, культуру, історію засобами тієї ж комуністичної мрії. Чи був я щирим тоді, коли свідомо йшов на співробітництво із радянською владою! Був, та не завжди. Я постійно сам ламав ту фальшиву лінію поведінки, що її вимагала від мене система тоталітарного невільництва, я ніколи не переставав писати поезії, які поєднані духовно і тематично з першими моїми віршами, що волею Божою віднайшлись на вісімдесятому році мого життя»¹.

Про принциповість громадянської й естетичної позиції Д. Павличка в тоталітарні часи свідчить збірка «Правда кличе!» 1958 року, яка була заборонена і порізана на січкарні. У ній влучно характеризується хрущовська відлига, зрештою, як і уся комуністична система: «...здох тиран, але тюрма стоїть». За висловом Івана Дзюби, цією збіркою «Павличко торував путь поколінню «шістдесятників», яке знаменувало нове національно-культурне відродження»². Тут же виразно звучала тема боротьби за рідну мову (поезії «Лист до одного знайомого у справах філологічних», «Ти зрієся мови рідної...», «О рідне слово, що без тебе я?!», «Якби я втратив очі, Україно...»). Д. Павличко став оборонцем рідного слова, яке в умовах бездержавності України уособлювало духовну державу для українців. «Ми як нація існували у державі слова, в державі української пісні й музики, живопису тощо, але понад усе – нас тримало при житті слово»³, - говорив він в одному інтерв'ю.

Д. Павличко чи не вперше публічно висунув й обґрунтував необхідність надання українській мові статусу державної на письменницькому пленумі в червні 1987 року (виступ «Якщо мова перестане звучати»), йому належить ідея створення Товариства української мови імені Тараса Шевченка, головою якого він був обраний у лютому 1989 року на Установчій конференції Товариства. Тоді він заявляв про себе як визначний політичний діяч, став одним із тих, хто, за його ж висловом, «кував...ланц сподвижницького Руху»⁴.

Саме тому Д. Павличка усі демократичні сили нашого краю висунули кандидатом у народні депутати тоді ще Верховної Ради УРСР по Збаразькому виборчому округу № 358. У передвиборній програмі кандидат задекларував ідею незалежності України. Виборці Збаразького і Лановецького районів абсолютною більшістю голосів підтримали Д. Павличка, хоча його суперником був архієпископ Лазар.

¹ Там само, с.8

² Дзюба І. Подвижник. В кн.: Павличко Д.В. Правда кличе! – К.:Веселка, 1995.- с.6.

³ Павличко Д. Українська національна ідея: Статті, виступи, інтерв'ю. Документи.- К.: Вид-во Соломії Павличко "Основи", с.699.

⁴ Павличко Д. Покаяльні псалми. Поезії. К.: Основи, 1994. – С. 134. (Далі посилання на це видання вказується римськими цифрами, що означає нумерацію віршів)

Д. Павличко став народним депутатом Верховної Ради України, головою Комісії в закордонних справах вищого законодавчого органу України. Він власноручно вписав перше речення до проекту історичного Акта про незалежність України, йому належить загальна редакція цього важливого документа. Таким чином Дмитро Васильович виконав заповіт усіх борців за волю України. Письменник щиро описав ці події у віршовій формі:

*Я мушу вмерти сьогодні –
Серце радощі рвуть!
Україна виходить з безодні,
Дзвони гудуть великодні,
Об'являється Божа могуть
.....
І писав я слова безсмертні,
А було це в суботу, у серпні,
Двадцять четвертого числа¹.
(«24 серпня 1991»)*

Усе, що відбувалося в Україні наприкінці 80-их початку 90-их років минулого століття, за історичним значенням і величчю можна порівняти хіба що із здійсненням біблійних пророцтв, немов Боже провидіння. Сповідуючи давню українську літературну традицію, зокрема своїх великих попередників Т. Шевченка, І. Франка, Д. Павличко використав жанр псалмів і написав цикл із 50-ти віршів «Покаянні псалми». Як зізнається сам автор, це найкраще, що було ним написано в перервах між засіданнями, а також на засіданнях Верховної Ради України.

*Тут і звернення до Бога:
Всевишній, Ти здер із мене
Раба тристалитнє тавро,
І двадцять четвертого серпня
Вклав мені в руки перо.
(X)*

*І застереження:
Я не засну в п'їтмі глибокій,
Як Україну знов розпнуть,
А встану й проклену Твій спокій,
Твою всеправедну могуть.
(XXIX)*

*І прохання:
Дай тільки правди і благословення
На труд стражденний, на гірке натхнення,
Що повертає людям людський лик,
Дух волі тому, хто до рабства звик.
(XLIX)*

*Зірви з нас залишки труни!
І не карай, а глянь нам в очі
І дух наш твердістю натхни!
(L)*

Д. Павличко – патріот України, політик-державник, безкомпромісний борець за наші національні інтереси. Він був ініціатором створення та лідером ДемПУ, головою демократичного об'єднання «Україна», послом України у Словаччині і Польщі. Велика заслуга Д. Павличка у поглибленні словацько-українських стосунків, польсько-українського порозуміння, особливо за спорудження у Варшаві пам'ятника Т. Шевченку, відновлення й освячення військових кладовищ у Республіці Польща, увічнення пам'яті Данила Галицького в Холмі. Ще будучи Надзвичайним і Повноважним послом України в Словаччині, Д. Павличко у центральній словацькій пресі заявив буквально таке: «Чехи і словаки празькою весною 1968 року, «оксамитовою революцією» 1989 року показали, що вони хочуть свободи. До них це сказали угорці 1956 року, поляки багато разів виступали. Але ні угорці, ні поляки, ні чехи, ні словаки не повинні забувати, що першими були українці, бо вони почали боротись із тоталітарною системою совєцького зразка ще 1944 року і боролись з нею аж п'ять літ!»². З цього приводу

¹ Павличко Д. Покаяльні псалми. Поезії. К.: Основи, 1994. – С. 134. (Далі посилання на це видання вказується римськими цифрами, що означає нумерацію віршів)

² "...Та шепоче донині Дунай". Інтерв'ю з Павличком-дипломатом та з Павличком-поетом. – "Літературна Україна", 1997, 21 серпня

можна задати лише риторичне запитання: «Скільки нам ще треба чекати, щоб українську зовнішню і внутрішню політику формували саме такі патріоти?!»

Зараз Д. Павличко очолює Українську Всесвітню Координаційну Раду - таку важливу й авторитетну громадську організацію для українців усього світу. Йому присвоєно найвище звання – Герой України, він є лауреатом Національної премії імені Т. Шевченка.

У 2004 році Д. Павличко опублікував політико-філософський трактат «Українська національна ідея». Це своєрідний звіт письменника і політика, до якого увійшли статті, виступи, інтерв'ю, де автор розкриває складний історичний процес пробудження й розвитку національної свідомості нашого народу, аналізує досягнення і помилки патріотичних сил періоду становлення української державності. Д. Павличко упорядник хрестоматії політологічних статей І. Франка та автор вступної статті до неї «Іван Франко – будівничий української державності», де розкрив політичні заповіді та передбачення Івана Франка, які так актуальні для нас сьогодні. «І в нинішній невиразній, тривожній, розчаровуючій атмосфері ми чуємо Івана Франка, як він говорить, ніби звертається до нашої влади, що не здатна чи не хоче зрозуміти, що зневага до національного ідеалу та опікування виключно соціальними благами народу – це дорога на цвинтар нації»¹, - застерігає з тривогою Д. Павличко.

Розвідки «Поетичний вступ до поеми «Мойсей» Івана Франка» та «Український патріотизм Юліуша Словацького» були прочитані як лекції на здобуття звань почесного доктора («Honoris causa») відповідно у Львівському та Варшавському університетах. За лекцію "Українська національна ідея" автора відзначено званням почесного професора Києво-Могилянської академії. Перу Д. Павличка належить чимало талановитих розвідок, присвячених поезії, українській мові, пісні, цілий ряд літературних портретів українських та зарубіжних письменників, які видані у 2007 році під назвою «Літературознавство. Критика» (Т.1 «Українська література», Т.2 «Світова література»). Усі, хто вивчає, досліджує українську літературу – від учня, учителя до студента, викладача, науковця – не можуть обійтися без розкритих Д. Павличком секретів творчості Івана Франка, Богдана-Ігоря Антонича, Олександра Олеся, Максима Рильського, Андрія Малишка, Олександра Довженка та інших українських письменників. Велетенський внесок Д. Павличка і в перекладацьку діяльність, він створив авторські антології п'яти інших народів, унікальну антологію власних перекладів світового сонета, аналогів чого немає не тільки в українській, а й у світовій культурі. Д. Павличко відредагував та дослідив фінський епос «Калевала» (переклад Є. Тимченка), здійснив оригінальний переспів і наукове дослідження геніального твору середньовічного слов'янства – «Прогласу», написаного Костянтином філософом (св. Кирилом). Здобутки Павличка-ученого свідчать про те, що він гідний увійти до складу НАН України.

Одночасно пишним суцвіттям в останнє десятиліття продовжує цвісти поетичний сад Д. Павличка. Це збірки поезій: «Засвідчую життя». Л., 2000; «Наперсток». К., 2002; «Рубаї». К., 2003; «За нас». К., 2004; «Пам'ять». Л., 2004; «Погоня». Л., 2004 – ошатно оформлена у вигляді альбома майстром фотографії Василем Пилип'юком; «Ялівець». К., 2004 – зі вступною статтею Р. Лубківського «Сповідь. Молитва. Присяга», на обкладинці якої портрет Дмитра Васильовича пензля І. Марчука, видана у серії «Шкільна бібліотека»; «Не зрадь!» К., 2005; «Задивлений у будущину». Дрогобич, 2005; «Три строфи». К., 2007; «Аутодафе». К., 2008. А ще перший том вибраного у двох томах у Всеукраїнському спеціалізованому видавництві «Українська енциклопедія» імені М.П. Бажана у 2008 році, уже згадувана збірка ранніх поезій «Спочатку» 2009 року, постійні публікації в "Літературній Україні" – остання – вірш "Московський патріарх", написаний у Гушанках 9 серпня 2009 року. Тут - наше минуле, сучасне і майбутнє, наші болі й радощі, буквально крик – лемент за Чечню, яку розп'яли за нас, триумф Майдану і розпач помайдання, розмова з Богом і навіть з дияволом у поемі "Аутодафе", але найголовніше – це молитва за Україну:

"Дай невмирущість Україні..."² і відверте зізнання: "... я щасливий, що належу до українського народу..."³

Загалом творчість Д. Павличка, його практична політична і державотворча діяльність з часу проголошення незалежності України є прикладом того, як можна політизувати поезію й естетизувати політику. Адже час для «чистого мистецтва» ще не настав. На жаль, наші українські реалії такі, що мусимо, як писав Іван Франко, «гавкати, щоб вона не спала...»

Академік НАН України М.Жулинський у передмові до «Вибраних творів» Д. Павличка у двох томах «Відчайдушний голос українського болю» пише: «Залишаючись символом і вогнищем української національної ідеї, здатної зігріти своїм теплом усю націю, Дмитро Павличко і далі творчо випалює себе

¹ Слово на могилі Івана Франка. – "Літературна Україна", 2009, 4 червня

² Павличко Д.В. Вибрані твори у 2 т, т.1.- К.: - Вид-во "Укрентолопедія" ім.М.П.Бажана, 2008, с.299.

³ Павличко Дмитро. Спочатку: поезії / Д.В.Павличко; передм. авт. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2009, с.8.

на племінному багатті контрастів, конфліктів, думок і чинів, настроїв і почуттів, зриваючи раз по раз голос відчайдушним криком болю за майбутнє українського світу»¹. Тому творчість, громадська діяльність, життєва позиція Д. Павличка справляють великий вплив на суспільні й культурні процеси України, бо він звертається до всіх нас: і мертвих, і живих, і ненароджених, далеких, майбутніх поколінь української нації. Що створив нас генієм своїм

.....
Віку двадцять першого предтечо,
Я до тебе одного молюсь.

Звертався із поклоном до Івана Франка:
Учителю, стою перед тобою
Малий, вчарований до німоти.

На все життя Павличко обрав Каменяра в «... дозорці у душі своєї».

Досі вважалося, що початок літературної діяльності Д. Павличка – це публікація 1 січня 1951 року вірша «Дві ялинки» в газеті «За радянську науку» Львівського університету. Але нещодавно у видавництві Соломії Павличко «Основи» за 2009 рік була видана збірка «Спочатку»², де надруковані вірші Дмитра Павличка, написані ще у сорокових роках. В одному з них молодий поет так сформулював своє поетичне кредо: писати

... про життя важке і кров
Пролиту в землю!..³

(написано 1949 року)

Це була кров вояків УПА. Той день, коли молодий повстанець Д. Павличко виконав наказ сотенного Спаргана віддати зброю і йти вчитися й служити Україні, виявився знаменним. У його руках була вже інша зброя, яку неможливо ні віддати, ні забрати – це Слово! Передбачення тих, хто свідомо пішов на смерть, збулося. «Якщо я прийняв позу радянського поета, - пише Д. Павличко у передмові до збірки «Спочатку», - то зовсім не тому, що запрагнув популярності й визнання, а тільки тому, що повірив у можливість вдихнути в комуністичну фразеологію національну ідею, з якою я народився. Я перебував під впливом шевченківського та франківського соціального струменя в нашій літературі. Я вважав своїм обов'язком боротися за українську мову, культуру, історію засобами тієї ж комуністичної мрії. Чи був я щирим тоді, коли свідомо йшов на співробітництво із радянською владою! Був, та не завжди. Я постійно сам ламав ту фальшиву лінію поведінки, що її вимагала від мене система тоталітарного невільництва, я ніколи не переставав писати поезії, які поєднані духовно і тематично з першими моїми віршами, що волею Божою віднайшлися на вісімдесятому році мого життя»⁴.

Про принциповість громадянської й естетичної позиції Д. Павличка в тоталітарні часи свідчить збірка «Правда кличе!» 1958 року, яка була заборонена і порізана на січкарні. У ній влучно характеризується хрущовська відлига, зрештою, як і уся комуністична система: «...здох тиран, але тюрма стоїть». За висловом Івана Дзюби, цією збіркою «Павличко торував путь поколінню «шістдесятників», яке знаменувало нове національно-культурне відродження»⁵. Тут же виразно звучала тема боротьби за рідну мову (поезії «Лист до одного знайомого у справах філологічних», «Ти зрікся мови рідної...», «О рідне слово, що без тебе я?!», «Якби я втратив очі, Україно...»). Д. Павличко став оборонцем рідного слова, яке в умовах бездержавності України уособлювало духовну державу для українців. «Ми як нація існували у державі слова, в державі української пісні й музики, живопису тощо, але понад усе – нас тримало при житті слово»⁶, - говорив він в одному інтерв'ю.

Д. Павличко чи не вперше публічно висунув й обґрунтував необхідність надання українській мові статусу державної на письменницькому пленумі в червні 1987 року (виступ «Якщо мова перестане звучати»), йому належить ідея створення Товариства української мови імені Тараса Шевченка, головою якого він був обраний у лютому 1989 року на Установчій конференції Товариства. Тоді він заявляв про себе як визначний політичний діяч, став одним із тих, хто, за його ж висловом, «кував...ланц сподвижницького Руху»⁷.

¹ Жулинський М. Відчайдушний голос українського болю. В кн.: Павличко Д.В. Вибрані твори у 2 т, т.1.- К.: - Вид-во "Українська енциклопедія" ім.М.П.Бажана, 2008, с.25

² Див.: Павличко Дмитро. Спочатку: поезії / Д.В.Павличко; передм. авт. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2009. – 127 с.

³ Павличко Дмитро. Спочатку: поезії / Д.В.Павличко; передм. авт. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2009, с.49.

⁴ Там само, с.8

⁵ Дзюба І. Подвижник. В кн.: Павличко Д.В. Правда кличе! – К.:Веселка, 1995.- с.6.

⁶ Павличко Д. Українська національна ідея: Статті, виступи, інтерв'ю. Документи.- К.: Вид-во Соломії Павличко "Основи", с.699.

⁷ Павличко Д. Покаяльні псалми. Поезії. К.: Основи, 1994. – С. 134. (Далі посилання на це видання

Саме тому Д. Павличка усі демократичні сили нашого краю висунули кандидатом у народні депутати тоді ще Верховної Ради УРСР по Збаразькому виборчому округу № 358. У передвиборній програмі кандидат задекларував ідею незалежності України. Виборці Збаразького і Лановецького районів абсолютною більшістю голосів підтримали Д. Павличка, хоча його суперником був архієпископ Лазар. Д. Павличко став народним депутатом Верховної Ради України, головою Комісії в закордонних справах вищого законодавчого органу України. Він власноручно вписав перше речення до проекту історичного Акта про незалежність України, йому належить загальна редакція цього важливого документа. Таким чином Дмитро Васильович виконав заповіт усіх борців за волю України. Письменник щиро описав ці події у віршовій формі:

*Я мушу вмерти сьогодні –
Серце радощі рвуть!
Україна виходить з безодні,
Дзвони гудуть великодні,
Об'являється Божа могуть
.....
І писав я слова безсмертні,
А було це в суботу, у серпні,
Двадцять четвертого числа¹.
(«24 серпня 1991»)*

Усе, що відбувалося в Україні наприкінці 80-их початку 90-их років минулого століття, за історичним значенням і величиною можна порівняти хіба що із здійсненням біблійних пророцтв, немов Боже провидіння. Сповідуючи давню українську літературну традицію, зокрема своїх великих попередників Т. Шевченка, І. Франка, Д. Павличко використав жанр псалмів і написав цикл із 50-ти віршів «Покаянні псалми». Як зізнається сам автор, це найкраще, що було ним написано в перервах між засіданнями, а також на засіданнях Верховної Ради України.

*Тут і звернення до Бога:
Всевишній, Ти здер із мене
Раба тристалитнє тавро,
І двадцять четвертого серпня
Вклав мені в руки перо.
(X)*

*І застереження:
Я не засну в п'їт'мі глибокій,
Як Україну знов розпнуть,
А встану й проклену Твій спокій,
Твою всеправедну могуть.
(XXIX)*

*І прохання:
Дай тільки правди і благословення
На труд стражденний, на гірке натхнення,
Що повертає людям людський лик,
Дух волі тому, хто до рабства звик.
(XLIX)*

*Зірви з нас залишки труни!
І не карай, а глянь нам в очі
І дух наш твердістю натхни!
(L)*

Д. Павличко – патріот України, політик-державник, безкомпромісний борець за наші національні інтереси. Він був ініціатором створення та лідером ДемПУ, головою демократичного об'єднання «Україна», послом України у Словаччині і Польщі. Велика заслуга Д. Павличка у поглибленні словацько-українських стосунків, польсько-українського порозуміння, особливо за спорудження у Варшаві пам'ятника Т.Шевченку, відновлення й освячення військових кладовищ у Республіці Польща, увічнення пам'яті Данила Галицького в Холмі. Ще будучи Надзвичайним і Повноважним послом України в Словаччині, Д. Павличко у центральній словацькій пресі заявив буквально таке: «Чехи і словаки празькою весною 1968 року, «оксамитовою революцією» 1989 року показали, що вони хочуть

вказується римськими цифрами, що означає нумерацію віршів)

¹ Павличко Д. Покаяльні псалми. Поезії. К.: Основи, 1994. – С. 134. (Далі посилання на це видання вказується римськими цифрами, що означає нумерацію віршів)

свободи. До них це сказали угорці 1956 року, поляки багато разів виступали. Але ні угорці, ні поляки, ні чехи, ні словаки не повинні забувати, що першими були українці, бо вони почали боротись із тоталітарною системою совєцького зразка ще 1944 року і боролись з нею аж п'ять літ!»¹. З цього приводу можна задати лише риторичне запитання: «Скільки нам ще треба чекати, щоб українську зовнішню і внутрішню політику формували саме такі патріоти?!»

Зараз Д. Павличко очолює Українську Всесвітню Координаційну Раду - таку важливу й авторитетну громадську організацію для українців усього світу. Йому присвоєно найвище звання – Герой України, він є лауреатом Національної премії імені Т. Шевченка.

У 2004 році Д. Павличко опублікував політико-філософський трактат «Українська національна ідея». Це своєрідний звіт письменника і політика, до якого увійшли статті, виступи, інтерв'ю, де автор розкриває складний історичний процес пробудження й розвитку національної свідомості нашого народу, аналізує досягнення і помилки патріотичних сил періоду становлення української державності. Д. Павличко упорядник хрестоматії політологічних статей І. Франка та автор вступної статті до неї «Іван Франко – будівничий української державності», де розкрив політичні заповіді та передбачення Івана Франка, які так актуальні для нас сьогодні. «І в нинішній невиразній, тривожній, розчаровуючій атмосфері ми чуємо Івана Франка, як він говорить, ніби звертається до нашої влади, що не здатна чи не хоче зрозуміти, що зневага до національного ідеалу та опікування виключно соціальними благами народу – це дорога на цвинтар нації»², - застерігає з тривогою Д. Павличко.

Розвідки «Поетичний вступ до поеми «Мойсей» Івана Франка» та «Український патріотизм Юліуша Словацького» були прочитані як лекції на здобуття звань почесного доктора («Honoris causa») відповідно у Львівському та Варшавському університетах. За лекцію "Українська національна ідея" автора відзначено званням почесного професора Києво-Могилянської академії. Перу Д. Павличка належить чимало талановитих розвідок, присвячених поезії, українській мові, пісні, цілий ряд літературних портретів українських та зарубіжних письменників, які видані у 2007 році під назвою «Літературознавство. Критика» (Т.1 «Українська література», Т.2 «Світова література»). Усі, хто вивчає, досліджує українську літературу – від учня, учителя до студента, викладача, науковця – не можуть обійтись без розкритих Д. Павличком секретів творчості Івана Франка, Богдана-Ігоря Антонича, Олександра Олеся, Максима Рильського, Андрія Малишка, Олександра Довженка та інших українських письменників. Велетенський внесок Д. Павличка і в перекладацьку діяльність, він створив авторські антології п'яти інших народів, унікальну антологію власних перекладів світового сонета, аналогів чого немає не тільки в українській, а й у світовій культурі. Д. Павличко відредагував та дослідив фінський епос «Калевала» (переклад Є. Тимченка), здійснив оригінальний переспів і наукове дослідження геніального твору середньовічного слов'янства – «Прогласу», написаного Костянтином філософом (св. Кирилом). Здобутки Павличка-ученого свідчать про те, що він гідний увійти до складу НАН України.

Одночасно пишним суцвіттям в останнє десятиліття продовжує цвісти поетичний сад Д. Павличка. Це збірки поезій: «Засвідчую життя». Л., 2000; «Наперсток». К., 2002; «Рубаї». К., 2003; «За нас». К., 2004; «Пам'ять». Л., 2004; «Погоня». Л., 2004 – ошатно оформлена у вигляді альбома майстром фотографії Василем Пилип'юком; «Ялівець». К., 2004 – зі вступною статтею Р. Лубківського «Сповідь. Молитва. Присяга», на обкладинці якої портрет Дмитра Васильовича пензля І. Марчука, видана у серії «Шкільна бібліотека»; «Не зрадь!» К., 2005; «Задивлений у будущину». Дрогобич, 2005; «Три строфи». К., 2007; «Аутодафе». К., 2008. А ще перший том вибраного у двох томах у Всеукраїнському спеціалізованому видавництві «Українська енциклопедія» імені М.П. Бажана у 2008 році, уже згадувана збірка ранніх поезій «Спочатку» 2009 року, постійні публікації в "Літературній Україні" – остання – вірш "Московський патріарх", написаний у Гушанках 9 серпня 2009 року. Тут - наше минуле, сучасне і майбутнє, наші болі й радощі, буквально крик – лемент за Чечню, яку розп'яли за нас, триумф Майдану і розпач помайдання, розмова з Богом і навіть з дияволом у поемі "Автодафе", але найголовніше – це молитва за Україну:

"Дай невмирущість Україні..."³ і відверте зізнання: "... я щасливий, що належу до українського народу..."⁴

Загалом творчість Д. Павличка, його практична політична і державотворча діяльність з часу проголошення незалежності України є прикладом того, як можна політизувати поезію й естетизувати політику. Адже час для «чистого мистецтва» ще не настав. На жаль, наші українські реалії такі, що

¹ "...Та шепоче донині Дунай". Інтерв'ю з Павличком-дипломатом та з Павличком-поетом. – "Літературна Україна", 1997, 21 серпня

² Слово на могилі Івана Франка. – "Літературна Україна", 2009, 4 червня

³ Павличко Д.В. Вибрані твори у 2 т, т.1.- К.: - Вид-во "Укрениклопедія" ім.М.П.Бажана, 2008, с.299.

⁴ Павличко Дмитро. Спочатку: поезії / Д.В.Павличко; передм. авт. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2009, с.8.

мусимо, як писав Іван Франко, «гавкати, щоб вона не спала...»

Академік НАН України М.Жулинський у передмові до «Вибраних творів» Д. Павличка у двох томах «Відчайдушний голос українського болю» пише: «Залишаючись символом і вогнищем української національної ідеї, здатної зігріти своїм теплом усю націю, Дмитро Павличко і далі творчо випалює себе на пломінкому багатті контрастів, конфліктів, думок і чинів, настроїв і почуттів, зриваючи раз по раз голос відчайдушним криком болю за майбутнє українського світу»¹. Тому творчість, громадська діяльність, життєва позиція Д. Павличка справляють великий вплив на суспільні й культурні процеси України, бо він звертається до всіх нас: і мертвих, і живих, і ненароджених, далеких, майбутніх поколінь української нації.

Олександр ВІЛЬЧИНСЬКИЙ

СТАНОВЛЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОЇ ПРЕСИ НА ТЕРНОПІЛЛІ (ДМИТРО ПАВЛИЧКО НА СТОРІНКАХ «ТЕРНОПОЛЯ ВЕЧІРНЬОГО» У 1990-1991 Р.)

Стаття присвячена розгляду етапів становлення незалежної преси на Тернопільщині у 1990-1991 рр. на прикладі газети «Тернопіль вечірній», а також аналізу газетних публікацій того періоду, пов'язаних із діяльністю Дмитра Павличка. На основі опублікованих матеріалів простежено роль Д. Павличка у процесі національного та духовного відродження краю на початку 90-х років минулого сторіччя.

Ключові слова: незалежна преса, національно-демократичне спрямування, громадсько-політична діяльність, Д. Павличко.

The article deals with the problems of the foundation stages of independent press in Ternopil region during 1990-1991 on the example of newspaper «Ternopil' evening», as well as to the analysis of publications of newspaper of the mentioned period, related to the name of Dmytro Pavlychko. On the basis of publications the considerable role of D. Pavlychko is traced in the process of national and spiritual revival of edge at the beginning of the 90s of the past century.

Keywords: independent press, the national-democratic orientation, peaceful revolution, D. Pavlychko.

Статья посвящена рассмотрению этапов становления независимой прессы в Тернопольской области в 1990-1991 гг на примере газеты «Тернополь вечерний», а также анализа газетных публикаций того периода, связанных с деятельностью Дмитра Павлычко. На основе опубликованных материалов прослежена роль Д.Павлычко в процессе национального и духовного возрождения края в начале 90-х годов прошлого столетия.

Ключевые слова: независимая пресса, национально-демократическое направление, общественно-политическая деятельность, Д. Павлычко.

Літературна та громадсько-політична діяльність Дмитра Павличка на початку 90-х років була настільки багатогранною, насиченою подіями, що це знаходило висвітлення як у центральній, так і місцевій пресі, зокрема й на Тернопіллі. Як громадський і політичний діяч, Дмитро Павличко виступав із статтями та промовами, які у першу чергу публікувалися на шпальтах видань національно-демократичного спрямування. Саме таким виданням у 1990 році була газета «Тернопіль вечірній», яка майже відразу після заснування згідно з рішенням Тернопільської міської ради першого демократичного скликання була виведена з-під опіки міськкому компартії.

На початку 1990-х років в умовах, так званої, «перебудови» партійна опіка над пресою дещо послабла, з'явилася можливість відкривати нові видання, зокрема й вечірні газети. До «перебудови» подібні видання партійні і радянські органи засновували лише у містах із населенням понад мільйон жителів. 25 березня 1990-го року у Тернополі побачив світ перший номер газети «Тернопіль вечірній». Редактором було призначено Степана Слюзара, відповідальним секретарем – Василя Ковальчука. Газета була органом Тернопільського міськкому партії і міськвиконкому.

Перше число газети повинне було побачити світ ще у січні, але з різних причин це сталося майже на чотири місяці пізніше, наприкінці березня. На цей період також припадає початок роботи новообраної міської ради першого демократичного скликання. Більшість у новообраній Тернопільській міській раді отримують представники Народного Руху України. У результаті протистояння між «старим» міськвиконкомом і «новою» радою «Тернопіль вечірній» 29 липня 1990 року переходить у повну

¹ Жулинський М. Відчайдушний голос українського болю. В кн.: Павличко Д.В. Вибрані твори у 2 т., т.1.- К.: - Вид-во "Укрениклопедія" ім.М.П.Бажана, 2008, с.25